

ΘΛΙΨΗ ΑΝΙΚΗΤΗ

— Γέρο, θέλεις νὰ σὲ πᾶμε σὲ καμμιὰ γωνίτσα; Ἐλεγαν δύο κοριτσάκια σ' ἓνα στραβό, ὅπου καθότανε καὶ διακόνευσε στὴν ἄκρη τοῦ δρόμου. Ἔσκυβαν ἀπάνω του, ἀλλὰ καὶ σὲ κάποια ἀπόσταση καὶ περίμεναν ἀπόκριση. Ὁ δυνατὸς ἀέρας πού ἐφύσαγε τοὺς ἀνέμιζε τὰ μαλλιά καὶ τὶς ποδιτσοὺς κι' αὐτά, κρατημένα ἀπὸ τὸ χέρι, πολέμαγαν ν' ἀντισταθοῦνε στὴν ὁρμή του.

Ὁ ζητιάνος στεκόταν ἀμίλητος, σὰ νὰ μὴν ἄκουγε τίποτα. Καθότανε χάμω σταυροπόδι, μὲ τὸ κορμὶ καὶ τὸ κεφάλι ὀρθό, τὰ βλέφαρα κλεισμένα, ἴσιος κι' ἀλύγιτος. Ὁ ἀέρας φαινότανε πὼς δὲν τὸν ἐπείραζε.

Τὰ κοριτσάκια ἀφ' οὗ περίμεναν λίγες στιγμὲς, κυττάχτηκαν μεταξύ τους, γύρισαν καὶ γύρω τους καὶ κύτταξαν, σὰ νὰ ζήτηγαν βοήθεια καὶ τοῦ ξαναεῖπαν πειδὸ δυνατά.

— Δὲ θέλεις, γέρο, νὰ σὲ πᾶμε σὲ καμμιὰ γωνίτσα;

Ἐπῆγαν ἓνα βῆμα πιὸ κοντά του. Ἦταν σκυμμένα ἀπάνω του καὶ τὸν ἐκύταζαν.

Ὁ στραβὸς καὶ πάλι δὲν ἀπάντησε. Ὅπως στεκόταν ἔτσι ἀμίλητος ἦταν σὰ ν' ἄλεγε μέσα του.

— Γωνίτσα; Σὲ μένα μιλᾶνε; Γωνίτσα; Ποῦ βρέθηκε γιὰ μένα γωνίτσα;

Κράταγε δίπλα του ἓνα σαραβαλιασμένο βιολί, ἐμπρὸς του εἶχε ἀκουμπίσει τὸ σκοῦφο του μὲ λίγες δεκάρες μέσα. Κεῖνη τῇ στιγμῇ ὁ ἀέρας, μ' ἓνα δυνατὸ φύσημα, τοῦ ξεσήκωσε ἀπὸ χάμω τὸ σκοῦφο καὶ τὸν πῆγε μακριά. Ὁ στραβὸς πασπάτιψε μὲ τὸ χέρι νὰ ἰδῇ τί ἔγινε, τὰ κοριτσάκια ἔτρεξαν καὶ τοῦ τὸν ἔφεραν.

— Γέρο, δὲ θέλεις, δὲ θέλεις; τοῦ ξαναεῖπαν σὰ γιὰ τελευταία φορά.

Αὐτὸς γύρισε τὸ κεφάλι δεξιὰ, ἀριστερά.

— Πᾶμε, εἶπε μονάχα καὶ σηκώθηκε.

Ἡ μικρὸς χοροπήδηξαν ἀπὸ συγκίνηση, τὸ πρόσωπό τους ἔγινε κατακόκκινο.

Τὸν πῆραν ἀπ' τὸ χέρι καὶ τὸν πῆγαιναν σιγά, σιγά. Κάθε τόσο ἐγύριζαν γελαστὰ κι' ἐκύταζαν στὸ δρόμο τοὺς διαβάτες. Ἔστριψαν σὲ μιὰ γωνιά κι' ὅλο τὸν τοῖχο τοῖχο πηγαίνοντας σταμάτησαν σὲ μιὰν αὐλόπορτα.

— Ἐδῶ, γέρο! τοῦ εἶπαν. Ἐδῶ δὲ φυσάει.

Ἐνας ἄντρας ἐπρόβαλε κεῖνη τῇ στιγμῇ στὴν πόρτα.

— Τί τρέχει κορίτσια; τοὺς εἶπε.

— Νά, πατέρα, φέραμε τὸ γέρο ἐδῶ, γιατί ἐκεῖ ποὺ ἦτανε ἐφύσαγε καὶ θὰ τὸν ἔπαιρνε ὁ ἀέρας!

— Μπά! μωρὲ σεῖ; ἀξίζετε...

Ἐγύρισε στὸ στραβὸ καὶ τὸν κύταξε ἀπὸ πάνου ὡς κάτω.

— Δὲν ἔρχεσαι καλύτερα μέσα, τοῦ εἶπε, ν' ἀπαγκιάσης λιγάκι;

Ὁ ζητιάνος δὲν μίλησε. Στεκόταν ὀρθός, μὲ τὸ βιολὶ στὸ χέρι, σὰ νὰ συλλογιζότανε.

— Δὲν βλέπεις καθόλου; τὸν ξαναρώτησε.

— Καθόλου.

— Τί λές; ... ἔλα μέσα λοιπόν.

Τὸν πῆρε ἀπὸ τὸ χέρι καὶ τὸν ἔμπασε στὴν πόρτα. Πέρασαν τὴν αὐλή, ἐμπῆκαν μέσα στὸ σπῆτι. Ἡ μικρὸς εἶχανε τρέξει ἐμπρὸς νὰ δώσουνε εἶδηση τῆς μητέρας τους.

— Τί τρέχει, Πέτρο; εἶπε αὐτή.

— Νὰ ἕνας μουσαφίρης...

Ἐκάθισαν ὅλοι στὸ δωμάτιο. Ἡ γυναίκα ἦταν σκυμμένη καὶ δὲ μίλαγε. Τὰ κοριτσάκια τὴν κύταγαν μὲ πόνο.

— Νά, κι' ἐμεῖς βάσανα ἔχουμε μὲ τὴ γυναίκα μου, εἶπε ὁ Πέτρος. Ἐχει πονόματο, δὲ βλέπει, βλέπει θαμπά. Τί θ' ἀπογίνῃ δὲν ξέρουμε. Ἐπήγαμε στὸ γιατρό, κάναμε χίλια δυό, τίποτα. Σταμάτησε λίγο κι' ἔπειτα.

— Σὺ ποῦ ἔπαθες, κάτι θὰ ξέρης νὰ μᾶς πῆς. Ὁ παθὸς γιατρός, λέει μιὰ παροιμία.

— Δακρῦζουνε, τοιμπλιάζουνε; ρώτησε ὁ στραβός.

— Ἄμ πῶς δὲ δακρῦζουνε, εἶπε ἡ γυναίκα.

— Σὲ κόβουν, σὰ νάχουν χῶμα μέσα;

— Ναί, σὰ νάχουν ψιλὴ ψιλὴ ἄμμο.

Ὁ στραβὸς ἐσκέφτηκε λίγο, ἔπειτα ἔψαξε κάτω ἀπ' τὴν μασκάλῃ του, ἔβγαλε ἕνα σακουλάκι, τὸ ἄνοιξε, πῆρε ἀπὸ μέσα ἕνα ξερὸ βοτάνι.

— Δὲν εἶναι τίποτα, εἶπε, θὰ περάσῃ. Θὰ κάνῃς ἀλοιφή τοῦτο τὸ χόρτο, ὅπως θὰ σοῦ πῶ καὶ κάθε βράδυ ποὺ κοιμᾶσαι θὰ βάνῃς στὰ βλέφαρα. Σὲ δέκα, δέκα πέντε ἡμέρες θὰ εἶσαι καλά.

Ἡ γυναίκα ἀναστέναξε.

— Μακάρι!... εἶπε.

— Ἄς γίνῃ καλά, εἶπε ὁ Πέτρος καὶ τότε θὰ ἰδῆς! Θὰ ἰδῆς κι' ἐμένα τί ἀξίζω! Ἐδῶ θὰ γλεντήσουμε καὶ θὰ τὸ κάψουμε. Ὅλο μου τὸ σπῆτι δικό σου θά'ναι. Κι' ἀπὸ λεφτά... Ὁχου, Θεέ μου!... δὲν παίζεις τίποτα νὰ πᾶνε

κάτου τὰ φαρμάκια; Βαγγελίτσα πιάσε κρασί, φέρε καὶ τίποτε νὰ φᾶμε.

Τὸ κοριτσάκι ἔτρεξε, ὁ στραβὸς πῆρε σιγὰ σιγὰ τὸ βιολί, ἔγυρε τὸ κεφάλι κι' ἄρχισε νὰ παίζει. Ἔπαιξε ἓνα λυπητερό, τραγουδι, ἔπειτα σταμάτησε κι' εἶπε τὸν ἴδιο σκοπὸ τραγουδιστά. Ἔλεγε κάτι γιὰ σκοτάδια, γιὰ τὸν κάτου κόσμο. Ἡ γυναίκα ἔκλαιγε. Ὅλοι φαινόντουσαν θλιμμένοι κι' ἄκουγαν σιωπηλοί...

Ἔξω ὁ ἄνεμος ἐφύσαγε τὸ ἴδιο δυνατός. Στιγμὲς στιγμὲς ἅπ' τὴν ἀνοιχτὴ πόρτα τοὺς ἔφερεν μέσα τίποτα σκόνες ἢ κουρελόχαρτα. Ὁ οὐρανὸς ἦταν βαρεῖα συννεφιασμένος.

Ἔφαγαν κάτι, ἤπιαν καὶ κρασί.

— Ἐβίβα!

— Πάντα μὲ τὸ καλό!...

— Ἀλήθεια, τ' ὄνομά σου; εἶπε τοῦ στραβοῦ ὁ Πέτρος.

— Σταῦρος.

— Τὸ δειλινό, Σταῦρο, φεύγω μὲ τὸ καίκι. Ἔρχεσαι μαζί μου νὰ ξαλεγράρης λίγο; Νὰ βγῆς κι' ἐσὺ στὸν κόσμο νὰ σεργιανίσης;

— Νὰ σεργιανίσω; Τί νὰ τὰ κάνω ἐγὼ τὰ σεργιάνια, ἀνθρωπέ μου;

— Πῶς τί νὰ τὰ κάνης! Νά, ἐγὼ θὰ σοῦ λέω γιὰ τὸνα καὶ τᾶλλο. Καὶ θᾶναι τὸ ἴδιο σὰ νὰ τὰ βλέπης. Νὰ χαρῆ ἢ ψυχὴ σου λίγο!... Καὶ νὰ μαζέψης καὶ τίποτα σιὸν τόπο πού θὰ πᾶμε... Ὁ στραβὸς ἐσκέφτηκε κάμποση ὥρα. Ἔπειτα.

— Ἔρχομαι, εἶπε μονάχα.

— Καὶ σὰ γυρίσουμε, νὰ δώση ὁ Θεὸς νᾶχη καλυτερέψη... , ἐπρόσθεσε ὁ Πέτρος. Νὰ δώση ὁ Θεός...

* *

Τὸ δειλινό, σὰν ὁ καιρὸς ἐμαλάκωσε λίγο, κατέβηκαν στὴ θάλασσα. Ἦταν ἀκόμα συννεφιά, ὁ ἄνεμος ἐφύσαγε ἀδυνατισμένος ἀλλὰ ἐπίμονος. Λιγοστοὶ ἀνθρωποὶ ἐγύριζαν στὴν ἀκροθαλασσιά, δυὸ τρεῖς ἀκόμη καθόντουσαν σ' ἓνα μαγαζάκι κι' ἐφούμερναν. Δυὸ καίκια ἦταν παρέκει ἀραγμένα κι' ἀργοσαλεύανε. Στὰ σκοινιά τους ὁ ἀέρας καθὼς ἐφύσαγε, ἐσφύριζε, ἐσφύριζε λυπητερά, σὰ νὰ μοιρολόγαγε. Ἡ θάλασσα ἦταν σκοτεινόχρωμη, ὅλο ἀφρούς.

Ἐμπόρκαραν μ' ἄλλους δυὸ νομάτους, βγῆκαν ἅπ' τὸ λιμάνι κι' ἔκαναν πανιὰ κατὰ τὸ πέλαγο. Μακρὰ ἓνα νησάκι φαινότανε, ἓνα μικρὸ νησάκι, ὅπου ξεχώριζε στὴ μέση τῆς θάλασσας, μονάχο, ἔρημο. Ἐβαλαν πλῶρη κατὰ κεῖ

κι' ἐπήγαιναν γοργὰ σκίζοντας τὰ κύματα. Στιγμὲς στιγμὲς τὸ καράβι τους ἔτρωγε μιὰ γερὴ τραμπάλα, ἀλλ' ἀμέσως πάλι ἔστρωσε τὸ δρόμο του. Ὁ ἀέρας ἦταν ὄλο φρεσκάδα καὶ δύναμη, κι' ἓνα σωρὸ πιτσιλάδες τοὺς ἐράντιζαν τὰ πρόσωπα.

— Ψυχὴ μου!... φώναξε ὁ Πέτρος κυττάζοντας τὸν στραβό.

Αὐτὸς κρατιόταν μὲ τὰ δυό του χέρια, δίπλα του εἶχε ἀκουμπήσει τὸ βιολί. Τὸ καράβι σὰν ἓνα ζωντανὸ πλάσμα ἔτριξε κι' ἔσειόταν ὀλάκερο.

— Πετᾶμε μωρέ! ξαναφώναξε ὁ Πέτρος. Τοῦτο δὲν εἶναι καΐκι, τούτη εἶναι ἀμαξάδα! Χόπ, καράβι μου νὰ μοῦ ζήσης!

Ὁ στραβὸς δὲμίλαγε, οὔτε χαμογέλαγε, μόνο τὸ πρόσωπό του ἦταν σκυθρωπὸ, σὰν τὸ συννεφιασμένο οὐρανό. Φαινόταν νὰ συλλογίζεται βαθεῖα, ἐπίμονα...

Εἶχανε πάει κάμποσο δρόμο, ὅταν σὲ μιὰ στιγμὴ, ὁ στραβὸς σηκώνεται ἄξαφνα, γυρίζει τὸ κεφάλι ἀπὸ ἄνω κι' ἀπὸ ἄνω καὶ γοργός, γοργός, σὰν ἄνθρωπος ποὺ πάει νὰ γκρεμιστῆ, τρέχει καὶ πάει νὰ σαλτάρῃ ὄξω στὴ θάλασσα.

— Σταῦρο!... βάζει μιὰ φωνὴ ὁ Πέτρος καὶ χυμᾶει ἀπάνω του. Τὸν φτάνει καὶ γρήγορος, γρήγορος, σὰν ἀστραπὴ τὸν ἀρπάζει τὴν ὥρα ποὺ ἦταν ὁ μισὸς ὄξω ἀπὸ τὸ καράβι καὶ θὰ κύλαγε στὴ θάλασσα. Τὸν ἀρπάζει γερὰ τὸν τραβᾶει μέσα καὶ σιγὰ σιγὰ τὸν καθίζει σὲ μιὰ γωνιά.

— Γιατί; τοῦ λέει λαχανιασμένος. Γιατί; Σκέφτηκες τί πηγες νὰ κάνης; Γι' αὐτὸ λοιπὸν σὲ ἤφερα ἐδῶ; Γι' αὐτὸ σὲ πῆρα μαζύ μου;

— Ἀχ, ἄχ! ἔκανε ὁ στραβός. Γιατί δὲ μ' ἄφινες; Γιατί δὲ μοῦκανες τοῦτο τὸ καλό;

— Τοῦτο τὸ καλό; ξαναεἶπε μὲ φωνὴ βαθεῖα ὁ Πέτρος. Τοῦτο τὸ καλό;...

Ἔμεινε συλλογισμένος καὶ τὸν κύταγε.

— Ἀχ! ἀναστέναξε πάλι σὰν τελειωτικὰ ὁ στραβός κι' ἔσκυψε τὸ κεφάλι ἀμίλητος.

Ἀντίκρου τὸ νησί μὲ τὰ βουναλάκια του φαινόταν τώρα πὸ κοντά. Ἦταν σκοτεινόχρωμο ὅπως τὸ γύρω πέλαγο. Καθὼς τὸ ἔδερνε ἡ θάλασσα μιὰν ἄσπρη γραμμὴ, σὰν ἓνα κρόσσι τὸ ἐτύλιγε. Κάτου, κάτου, στὴν ἄκρῃ τῆς θάλασσας, ἓνας τόσος δὰ σωρὸς σπιτάκια φαινόntonτουσαν. Ἦταν ἐκεῖ δά, στὴν ἐρημιὰ, μαζωμένα, ἤσυχα σιωπηλά. Ἀπὸ μερικὰ ἔβγαινε καπνὸς ὅπου τὸν ἔπαιρνε ὁ ἀέρας καὶ τὸν σκόρπαε.

— Τί ἤσυχα ποὺ φαίνονται, σκέφτηκε ὁ Πέτρος. Σὰ

νά μὴ μένουνε ἄνθρωποι ἐκεῖ, σὰ νά'ναι ἔρημα. Κι' ὅμως
κι' αὐτὰ ποιὸς ξέρει τί βάσανα κρύβουν, τί καῦμούς!...

Τὸ καράβι ὅλο κι' ἔτριζε πένθιμα. Στὰ ξάρτια του ὁ
ἀέρας ἐσφύριζε, ἐσφύριζε σὰ νὰ μοιρολόγαγε. Ὁ οὐρανὸς
ψηλὰ πὺν ὅλο κι' ἐσκοτειδίαζε, ἡ θάλασσα γύρω ἡ θολή ἡ
πολυτάραχη, ὅλα ἔδειχναν τὴν ὥρα κείνη μιὰ τέτοια δύναμη,
ἀλλὰ καὶ μιὰ θλίψη ἀνίκητη!

X. ΛΑΓΟΠΑΤΗΣ

ΤΟ ΦΩΣ

Ἔβγα στὸ φῶς τὸ ξυνθὸ τῆς μέρας καὶ λούσου μὲς στὲς
χρυσὲς τοῦ ἡλίου ἀκτίνες, ἄνθρωπε ποτισμένε μὲ μαῦρα
φαρμάκια.

Ἔβγα στὸ φῶς τὸ ἄπλετο κι' ἀκαταμέτρητο.

Ἔβγα στὴν ἔκταση τὴν ἀπέραντη κι' ἐλεύθερη.

Γιατὶ μέσα στὲς φλέβες σου καὶ ἀρτηρίες σου δὲν ρεεὶ μό-
νο ζωὴ ἀλλὰ καὶ θάνατος.

.....

Ἀπὸ τὴν αὐγὴ τῆς ἀνθρώπινης σκέψης, στὸ αἷμα τῶν
προγόνων σου εἰσεχώρησε καὶ τὸ δηλητήριο. Τὸ αἷμα των
ἐπάγωσε κάποτε ἀπὸ φόβο ὅταν βγαίνοντας ἀπὸ τὴν ἀσκε-
ψία τοῦ κτήνους ἀρχίζαν νὰ γνωρίζουν τὲς ἀπογοητεύσεις
μιᾶς περαστικῆς κι ἀφιμένης στὴν τύχη, ζωῆς. Στὸ πάγωμα
αὐτὸ τὸ δηλητήριο τοῦ πρώτου φόβου, βρῆκε καιρὸ ν' ἀπο-
κρυσταλλωθεῖ. Μὴν ἔχοντας ἀκόμη κατακτῆσει τὸν κόσμο,
ἄνθρωπε, φοβήθηκες τὸν κόσμο. Τ' ἀστέρια ἐτρεμούλιαζαν
ἄστατα ἀπὸ πάνω σου καὶ μέσα σὲ κινδύνους, κοπαδικὰ
περνοῦσε ἡ ζωὴ. Μὲ τὸν ἐρχομὸ τῆς νύχτας ἡ σκιὰς ἀπλό-
νονταν γιγάντιες καὶ τρομακτικὲς πάνω στὴ γῆ κι αἰφνίδια
ρίγη ἔκαναν νὰ ὀρθώνεται τὸ τρίχωμα τῶν ζώων. Ἀφιναν
τότε γρυλισμοὺς ἀνησυχίας. Ἡ διαρκὴς ἀπειλὴ τῆς ἐμφάνι-
σης κάποιου ἐχθροῦ—γνωστοῦ ἢ ἀγνωστοῦ—διατηροῦσε
τὸν ἄνθρωπο σὲ μιὰ κατάστασι ἀγρίας ἔξαψης καὶ περιπλα-
νῶνταν γυρεύοντας τὲς πιὸ ἀπόκρυφες σπηλιὲς καὶ τὰ φυλ-
λώματα τὰ πιὸ πυκνά.

Ὁ ἄνθρωπος εἶδε τότε τὸν ἑαυτό του, πολὺ μικρὸ, πολὺ
ἀνίσχυρο, πολὺ ἔρημο.

Ὡσὰν νὰ μὴν ἀρκοῦσε τὸ δηλητήριο αὐτὸ τοῦ πρώτου
φόβου, ὦ ἄνθρωπε, καὶ ἓνα νέο δηλητήριο χύθηκε ἀργό-